

Regionstyrelserna

Meddelande från styrelsen - Hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar 2023 – Tilläggsöverenskommelse om försörjningsberedskap för läkemedel mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner

Ärendenr: SKR2023/00818

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har vid sammanträde den 16 juni 2023 beslutat

att godkänna bifogat förslag till tilläggsöverenskommelse mellan staten och SKR om försörjningsberedskap för läkemedel, 2023

att anse beslutet omedelbart justerat

att i en skrivelse informera regionerna om överenskommelsen

Sammanfattning

Regionerna arbetar fortsatt med den tilläggsöverenskommelse om försörjningsberedskap för läkemedel som tecknades i juni 2022. Pengarna får användas även under 2023 och en inköpsplan som regionerna upprättat för att inte skapa bristsituationer vid uppbyggandet av ökade lagernivåer löper fram till årsskiftet 2023/2024.

Med den nya tilläggsöverenskommelsen för 2023 är syftet att ta ytterligare steg gällande försörjningsberedskapen för läkemedel.

Regeringen avsätter 400 miljoner kronor som fördelas till regionerna i relation till befolkningsandel. Medlen får användas under 2023 och 2024.

Utgångspunkten kommer att vara den lista över läkemedel som behövs för vård som inte kan anstå samt sådana medicintekniska produkter som är nödvändiga för att administrera läkemedlen, som Socialstyrelsen presenterade den 12 maj 2023 (S2022/04550). Listan kommer att utgöra ett stöd för regionernas prioritering. Koordineringsarbetet kommer att bli omfattande med anledning av att denna lista är

betydligt mer omfattande än den tidigare lista. 2 miljoner kronor avsätts till koordinering av arbetet via regionernas gemensamma koordineringsfunktion för bristsituationer.

Enligt tilläggsöverenskommelsen ska regionerna också med stöd av SKR påbörja ett arbete med att analysera åtgärder i syfte att på ett ändamålsenligt sätt nå ut med anpassad information till förskrivare om restsituationer och försäljningsuppehåll. Arbetet hålls ihop av SKR och redovisas i en rapport.

Tilläggsöverenskommelsen redovisas i **bilaga 1**.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Regeringskansliet
Socialdepartementet

**Sveriges
Kommuner
och Regioner**

Hälsa- och sjukvårdens arbete med civilt försvar 2023

**Tilläggsöverenskommelse om
försörjningsberedskap för läkemedel mellan
staten och Sveriges
Kommuner och Regioner**

Innehåll

.....	1
1. Inledning	3
1.1 Det försämrade säkerhetsläget intensifierar arbetet med att stärka och utveckla hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap	3
1.2 Överenskommelser mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar	5
1.3 Parternas gemensamma syn.....	5
2. Tilläggsöverenskommelse 2023.....	6
2.1 Övergripande inriktning.....	6
2.2 Insatser som regionerna ska genomföra för att få ta del av medlen i överenskommelsen.....	7
Säkerställa tillgång till läkemedel och medicintekniska produkter	7
Information om restsituationer och försäljningsuppehåll.....	7
2.3 Insatser som SKR ska genomföra	8
3. Medelstildelning enligt tilläggsöverenskommelsen 2023	8
4. Rapportering och uppföljning	8
4.1 Uppföljning.....	8
4.2 Rapportering.....	8
4.3 Statlig uppföljning.....	8
5. Ekonomiska villkor	8
6. Godkännande av överenskommelsen.....	9

1. Inledning

1.1 Det försämrade säkerhetsläget intensifierar arbetet med att stärka och utveckla hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap

Av regeringens proposition Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) framgår att den civila hälso- och sjukvården vid krig bör ha kapacitet att utföra sådan vård som inte kan anstå och att sådan vård ska säkerställas för såväl civila som för militär personal. Säkerställandet av nödvändig försörjning av bland annat läkemedel och sjukvårdsmateriel är avgörande för att i vardagen kunna erbjuda civilbefolkningen hälso- och sjukvård och säkerställa förmågan i totalförsvaret vid en allvarlig säkerhetspolitisk kris och i krig.

Rysslands aggressiva agerande innebär att den säkerhetspolitiska situationen i Sveriges närområde och övriga Europa på ett fundamentalt sätt har försämrats jämfört med bedömningen i totalförsvarspropositionen. Med anledning av det allvarliga säkerhetspolitiska omvärldsläget efter den ryska fullskaliga invasionen av Ukraina finns en bred enighet att stärka Sveriges civila försvar.

Den 16 maj 2022 beslutade regeringen, med ett brett stöd i riksdagen, att ansöka om medlemskap i Nato. Den 5 juli 2022 undertecknade samtliga Natoländer anslutningsprotokollet för Sverige, vilket möjliggör svenskt medlemskap i Nato. Till dess att samtliga Natoländer har ratificerat Sveriges ansökan om Natomedlemskap har Sverige status som inbjudet land (invitee). Sverige integreras nu gradvis i Natos politiska och militära strukturer. Den 8 mars 2023 överlämnade regeringen propositionen Sveriges medlemskap i Nato till riksdagen (prop. 2022/23:74). Riksdagen godkände propositionen och därmed Sveriges anslutning till Nato den 22 mars 2023 (bet. 2022/23:UU16, rskr. 2022/23:148). När alla medlemsstater har ratificerat ansökan kan Sverige bli medlem i Nato.

Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap (S 2018:09) överlämnade den 31 mars 2021 delbetänkandet En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården (SOU 2021:19). Utredningen konstaterar att säkerställandet av nödvändig försörjning av sjukvårdsprodukter, med vilket utredningen avser läkemedel, medicintekniska produkter, personlig skyddsutrustning, livsmedel för speciella medicinska ändamål och tillverkningsmaterial, är avgörande för att upprätthålla förmågan inom hälso- och sjukvården i vardag, i fredstida kris och i krig. En ökad robusthet kan enligt utredningen bland annat uppnås genom att större volymer av kritiska sjukvårdsprodukter lagras i Sverige i nära anslutning till de platser där vården bedrivs.

Vidare föreslår utredningen att grunden i en förstärkt lagerhållning ska utgå

från sjukvårdens lagerhållning för ordinarie verksamhet. Ett sådant system möjliggör att lagrade sjukvårdsprodukter kan nyttiggöras i vården samtidigt som de omsätts i hög utsträckning vilket minimerar risken för destruktion och negativ klimatpåverkan. Utredningen föreslår att hälso- och sjukvården ska säkerställa tillgång till sjukvårdsprodukter i vardagen motsvarande en månads normalförbrukning för upprätthållandet av god vård.

I regeringens proposition Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap (prop. 2022/23:45), behandlas flera av förslagen i betänkandet En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården (SOU 2021:19). Förslagen är bl.a.följande:

- Det görs ett förtydligande av den utrustning som ska finnas där det bedrivs hälso- och sjukvård. Där ska bland annat finnas de sjukvårdsprodukter som behövs för att bedriva god vård. Med sjukvårdsprodukter avses läkemedel, medicintekniska produkter, personlig skyddsutrustning och livsmedel för speciella medicinska ändamål. Begreppet omfattar även tillverkningsmaterial för att kunna tillverka sådana produkter.
- Partihandlares skyldighet att leverera läkemedel till öppenvårdsapotek utökas till att även omfatta leveranser till sjukhusapotek.

Riksdagen biföll förslagen och lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2023.

I propositionen lämnas inte några förslag om regioners och kommuners skyldighet att hålla lager för viss tid men regeringen gör bedömningen att det framöver kan finnas skäl att införa ett krav på regioner och kommuner att lagerhålla sjukvårdsprodukter för sådan vård som de ska erbjuda enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Innehållet i och omfattningen av en sådan lagerhållning bör då få preciseras av regeringen i föreskrifter. En sådan lagerhållning bör i så stor utsträckning som möjligt ske nära de ställen där sjukvårdsprodukterna ska omsättas för att ge förutsättningar att vara så ändamålsenlig och kostnadseffektiv som möjligt och säkerställa att sjukvårdsprodukterna är tillgängliga när de behövs. Regeringen anför vidare att en utökning av lagerhållningen bör ske successivt och i dialog med leverantörer och andra sjukvårdshuvudmän, så att tillgången på produkter för övriga aktörer i Sverige inte påverkas negativt. Regeringen följer noga frågan om hur lagerhållningen utvecklas hos regioner och kommuner och har vidtagit olika insatser för att stärka förutsättningarna för en utökad lagerhållning av sjukvårdsprodukter. Vid behov avser regeringen att återkomma i frågan om lagerhållningsskyldighet. (Prop. 2022/23:45 s. 36)

Regeringen gav den 1 december 2022 Socialstyrelsen ett uppdrag att ta fram underlag för vilka sjukvårdsprodukter som bör omfattas av försörjningsberedskapen på hälso- och sjukvårdsområdet (S2022/04550). Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen ta fram underlag för vilka

sjukvårdsprodukter som enligt myndighetens bedömning på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt behöver lagerhållas för att hälso- och sjukvården ska kunna erbjuda sådan vård som inte kan anstå vid fredstida kriser, höjd beredskap eller ytterst krig. Underlaget ska omfatta såväl sådana sjukvårdsprodukter som hälso- och sjukvårdspersonal använder för att utföra hälso- och sjukvård som sjukvårdsprodukter som patienter använder själva efter förskrivning eller utlämnande från hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen lämnade den 12 maj 2023 en delredovisning av uppdraget i den del som gäller läkemedel som behövs för vård som inte kan anstå samt sådana medicintekniska produkter som är nödvändiga för att administrera läkemedlen.

1.2 Överenskommelser mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar

Staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ingick i januari 2023 en överenskommelse om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar ör 2023 (S2023/00374). Regionerna tilldelades i överenskommelsen 400 miljoner kronor för att arbeta med: krigsorganisation och dess bemanning, samverkan och ledning, planeringssamverkan, utbildning och övning, omhändertagande av många skadade, försörjningsberedskap samt motståndskraft. Denna tilläggsöverenskommelse tar sin utgångspunkt i den befintliga överenskommelsen och syftar till att ytterligare öka tempot i hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar under innevarande år.

För att under 2022 intensifiera arbetet med att stärka och utveckla hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap beslutades i juni 2022 en tilläggsöverenskommelse om försörjningsberedskap för läkemedel. Tilläggsöverenskommelsen är ett komplement till grundöverenskommelsen om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar 2022. Fokus för tilläggsöverenskommelsen och insatserna under 2022 är läkemedel och medicintekniska produkter av förbrukningskaraktär som har en direkt koppling till läkemedelsadministration. I tilläggsöverenskommelsen anges att målsättningen är att hälso- och sjukvårdens förmåga att bedriva god vård i vardagen ska säkerställas för minst en månad. Medlen i tilläggsöverenskommelsen uppgår till 500 miljoner kronor och får även användas 2023 för ändamålet. Utgångspunkten för regionernas arbete inom ramen för överenskommelsen är den lista som Socialstyrelsen på regeringens uppdrag redovisat (S2022/01940) över prioriterade substanser med fokus på intensivvård, prehospital vård och akut tandvård.

1.3 Parternas gemensamma syn

Bristande tillgång till sjukvårdsprodukter som är kritiska för viss hälso- och sjukvård utgör ett allvarligt hot mot människors liv och hälsa och kan medföra stora lidanden. Parterna är eniga om att arbetet med att stärka

hälso- och sjukvårdens robusthet i vardagen behöver fortsätta. En mer robust hälso- och sjukvård i vardagen skapar bättre förutsättningar för krisberedskap och för den beredskap som är nödvändig för att kunna möta behoven av hälso- och sjukvård även vid höjd beredskap och ytterst krig.

Att säkerställa robust lagerhållning i vardagen är ett långsiktigt arbete. Krisberedskapen behöver byggas utifrån långsiktiga förutsättningar för att bli en integrerad del av sjukvårdshuvudmännens verksamheter. I sammanhanget är tilläggsöverenskommelsen en viktig del i att stärka försörjningsberedskapen för läkemedel.

Av delbetänkandet En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården (SOU 2021:19) framgår det att det är nödvändigt att det i nära anslutning till där hälso- och sjukvård bedrivs finns en robust och omsättningsbar lagerhållning av sjukvårdsprodukter så som läkemedel, medicintekniska produkter och personlig skyddsutrustning.

Som också framgår av 2022 års tilläggsöverenskommelse om försörjningsberedskap för läkemedel ställer sig parterna bakom att målsättningen är att hälso- och sjukvårdens förmåga att bedriva god vård i vardagen ska säkerställas för minst en månad.

2. Tilläggsöverenskommelse 2023

2.1 Övergripande inriktning

Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget behöver arbetet med att stärka och utveckla hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap avseende sjukvårdsprodukter fortsätta. För att under 2023 kunna ta ytterligare steg inom detta område är parterna överens om insatserna i denna tilläggsöverenskommelse.

Tilläggsöverenskommelsen är ett komplement till grundöverenskommelsen om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar 2023. Fokus för tilläggsöverenskommelsen och insatserna under 2023 är läkemedel och de medicintekniska produkter som är nödvändiga för att administrera läkemedlen.

Läkemedelsverket har i underlag till regeringen pekat på att antalet rest- och bristsituationer avseende läkemedel ökar. Regeringen har gett Läkemedelsverket ett uppdrag att utveckla en löpande omvärldsbevakning i fråga om humanläkemedel och relevanta medicintekniska produkter (S2022/01264). Syftet är att på kort och lång sikt kunna förebygga och hantera förändringar i tillgången på produkterna så att Sveriges försörjningsberedskap stärks. Läkemedelsverket slutrapporterade uppdraget i februari 2023. I slutrapporten föreslår Läkemedelsverket bland annat att den

som förskriver ett läkemedel ska ges möjlighet att direkt i förskrivarstödet få information om läkemedlets tillgänglighet.

Tillgång till information om restsituationer och försäljningsuppehåll i fråga om läkemedel är viktigt för att underlätta för både förskrivare och patienter när läkemedel förskrivs. Parterna är överens om att det behövs flera olika insatser för att på olika sätt tillgängliggöra relevant information om läkemedelstillgång för vårdens medarbetare och patienter.

2.2 Insatser som regionerna ska genomföra för att få ta del av medlen i överenskommelsen

Säkerställa tillgång till läkemedel och medicintekniska produkter

Regionerna ska använda medlen i överenskommelsen till att säkerställa tillgång till läkemedel och de medicintekniska produkter som är nödvändiga för att administrera läkemedlen. Detta kan göras på olika sätt beroende på hur regionernas läkemedelsförsörjning är organiserad, genom inköp av läkemedel för lagerhållning i egen regi eller genom avtal om lagerhållning hos upphandlad aktör. Avsikten är att läkemedlen ska omsättningslagras i nära anslutning till där vård bedrivs.

Utifrån tilläggsöverenskommelsen om försörjningsberedskap för läkemedel för 2022 arbetar regionerna med att säkerställa tillgång till läkemedel för internsivvård, prehospital vård och akut tandvård med utgångspunkt i den lista över prioriterade substanser för sådan vård som Socialstyrelsen tog fram på regeringens uppdrag (S2022/01940). Med den nya tilläggsöverenskommelsen för 2023 är målsättningen att regionerna säkerställer tillgång till ett utökat sortiment av prioriterade läkemedel inom slutenvården för vård som inte kan anstå för minst en månads förbrukning.

Utgångspunkten ska vara den lista över läkemedel som behövs för vård som inte kan anstå samt sådana medicintekniska produkter som är nödvändiga för att administrera läkemedlen som Socialstyrelsen presenterade den 12 maj 2023 (S2022/04550). Listan utgör ett stöd för regionernas prioritering.

För att motverka att bristsituationer uppkommer som en följd av utökade inköp eller lagerhållning krävs en operativ samverkan mellan regionerna och mellan regionerna och aktuella aktörer inom läkemedelsförsörjningsområdet. Att säkerställa robust lagerhållning i vardagen är ett långsiktigt arbete. I sammanhanget är tilläggsöverenskommelsen ytterligare ett steg i att stärka försörjningsberedskapen för läkemedel.

Information om restsituationer och försäljningsuppehåll

Regionerna ska påbörja ett arbete med att analysera åtgärder i syfte att på ett ändamålsenligt sätt nå ut med anpassad information till förskrivare om restsituationer och försäljningsuppehåll. Arbetet koordineras av SKR, och sammanställs i en rapport.

2.3 Insatser som SKR ska genomföra

SKR ska inom ramen för grundöverenskommelsen stödja regionerna i den praktiska framdriften av de insatser som regleras i överenskommelsen. För denna tilläggsöverenskommelse ska SKR, utifrån regionernas behov, bidra i den operativa samverkan som krävs mellan regionerna och mellan regionerna och andra aktörer för att målsättningen i överenskommelsen ska uppnås effektivt samtidigt som bristsituationer undviks.

3. Medelstildelning enligt tilläggsöverenskommelsen 2023

Regionerna tilldelas 400 000 000 kronor inom ramen för tilläggsöverenskommelsen 2023. Medlen fördelas i relation till befolkningsandel, baserad på befolkningsunderlaget den 31 mars 2023 i enlighet med *bilaga 1*. Medlen avser täcka initiala kostnader uppkomna i regionernas arbete med att stärka försörjningsberedskapen för läkemedel.

SKR tilldelas 2 000 000 kronor inom ramen för tilläggsöverenskommelsen 2023. Medlen ska användas till den operativa samverkan som krävs mellan regionerna och mellan regionerna och andra aktörer för att undvika bristsituationer. Medlen betalas ut till SKR och förmedlas till regionernas koordineringsfunktion för kritiska bristsituationer för att bistå i den operativa samverkan.

4. Rapportering och uppföljning

4.1 Uppföljning

Insatserna i tilläggsöverenskommelsen ska följas upp och analyseras samt redovisas samtidigt som grundöverenskommelsen om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar 2023.

4.2 Rapportering

I den slutredovisning som regionerna ska lämna till Socialstyrelsen senast den 31 mars 2024, avseende överenskommelsen om hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar 2023, ska även arbetet med denna tilläggsöverenskommelse redovisas. Regionerna ska avge en lägesbeskrivning för detta område och beskriva hur medlen har använts samt hittillsvarande resultat av genomförda insatser.

4.3 Statlig uppföljning

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och utvärdera hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar (S2021/02921).

5. Ekonomiska villkor

Tilläggsöverenskommelsen uppgår till totalt 402 000 000 kronor för 2023.

Av medlen avsätts 400 000 000 kronor till regionerna och 2 000 000 kronor till SKR. Parterna är överens om att regionerna ska genomföra vissa insatser som anges i avsnitt 2.1 och 2.2 i överenskommelsen för att få ta del av medlen.

Beslut om utbetalning av medlen till regionerna och SKR kommer att fattas genom ett särskilt regeringsbeslut, ställt till Kammarkollegiet. Utgifterna ska redovisas mot det inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2023 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagspost 9 Civilt försvar – hälso- och sjukvård.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023. Rätten till bidrag förfaller om rekvisition inte har kommit in inom denna tid. Medlen får även användas under 2024 för ändamålet. Information som ska ingå i rekvisitionen beskrivs i *bilaga 2*.

En ekonomisk redovisning för kalenderåret som visar hur de medel som tilldelats SKR har använts ska lämnas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2024. Information som ska ingå i rekvisition och ekonomisk redovisning beskrivs i bilaga 2.

Regeringskansliets diarienummer för tilläggsöverenskommelsen och för regeringsbeslut om utbetalning ska framgå av samtliga handlingar.

6. Godkännande av överenskommelsen

Överenskommelsen blir giltig under förutsättning att den godkänns av regeringen.

För staten genom
Socialdepartementet

För Sveriges Kommuner och
Regioner

Stockholm den 22 juni 2023

Stockholm den 16 juni 2023

Miriam Söderström
Statssekreterare

Palle Lundberg
Verkställande direktör